

„Za rasu a národ...“

Český neofašismus devadesátých let – tradiční východiska a soudobé proměny

Jan Rataj

Česká antiliberální autoritářská pravice, fašismus a nacismus 1918–1945

První česká fašistická organizace Červenobílí vznikla r. 1922, pouhé tři roky po zrodu italského fašismu a německého nacismu¹. Myšlenková osnova českého fašismu za *první republiky* byla ovlivněna směsicí nejrůznějších fašistických a stavovských ideologií tehdejší Evropy. Fašismus postupně pronikl do všech sociálních skupin české společnosti. Nepodařilo se mu prosadit samostatnou politickou váhu, nedotvořil se v celonárodní masové hnutí, nenalezl národem posvěceného charismatického vůdce, nepřekonal řevnivou organizační roztržičnost (Národní obec fašistická /NOF/ – Radola Gajda; Vlajka – František Mareš, Jan Rys – Rozsévač; Národní liga – Jiří Stříbrný; skupiny klerikálního fašismu – Jan Scheinost aj.). Pokusy českého fašismu o násilnické teroristické akce (sázavská aféra 1927, nezdařené pokusy o puč 1926, 1933) skončily diletantskými fiasky. Český fašismus nebyl úspěšný ani v parlamentních volbách. R. 1929 Liga proti vázaným kandidátkám (NOF a J. Stříbrného Strana radikálních slovan-ských socialistů) získala 0,9 %, tj. 3 mandáty. V parlamentních volbách r. 1935 NOF získala 2,04 %, tj. 6 mandátů. Národní fronta a Národní liga kan-

¹ K problematice českého fašismu viz blíže: Gregorovič, M.: *Kapitoly o českém fašismu*. Praha 1995; Havránek, J.: *Fascism in Czechoslovakia*. In: *Native Fascism in the Successor States 1918–1945*. Ed. P. F. Sugar. California 1971; Klimek, A.: *Vítěz, který prohrál, generál Radola Gajda*. Praha 1995; Mouliš, M.: *Vzestup a pád generála Gajdy*. Praha 2000; Pasák, T.: *Český fašismus (1922–1945) a kolaborace (1939–1945)*. Praha 1999. V této publikaci viz též podrobnější přehled o základní literatuře k tématu.; Rataj, J.: *O autoritativní národní stát. Ideologické proměny české politiky v druhé republice 1938–1939*. Praha 1997; Sládek, Z.: *Národně demokratická strana 1918–199*. In: *Přehled politického stranictví na území českých zemí a Československa v letech 1861–1998*. Ed. Marek P., Olomouc 2000, s. 198–208.

Foto LINO, Jan Zátorský

didující společně se stranou českého integrálního nacionalismu Národní demokracií pod názvem Národní sjednocení získaly 5,6 %, tj. 17 mandátů. Příčiny okrajovosti českého fašismu v liberálně demokratické republice byly vykládány především pevnějšími vazbami českého etnika na demokratickou politickou kulturu a tradice, popřípadě tehdejší vahou levice ať socialisticky reformní (Čs. strana sociálně demokratická dělnická, Čs. strana národně socialistická), či radikálně antisystémové (Komunistická strana Československa). Hlavní příčina však tkvěla v tom, že, zejména ve třicátých letech, stála česká antiliberalní a antisocialistická krajní pravice především na konzervativně autoritářských fundamentech (Beranovo vedení Republikánské – agrární strany, Staškovo křídlo české zemské Československé strany lidové, Hodáčova Čs. národní demokracie), méně již na pozicích autentického fašismu.² Avšak i uvnitř těchto stran působily fašistické či fašoidní skupiny.

Poprvé se český fašismus dostal k podílu na státní moci *za druhé republiky*³, tehdy se také stal součástí vládnoucí politické elity. Většina českých

² Srovnej zajímavé paralely vztahu autoritářské pravice a fašismu ve francouzské třetí republice v meziválečném období, in Winock, M.: *Historie extrémní pravice ve Francii*. Praha 1998.

³ K českému fašismu v období druhé republiky viz Pasák, T.: *Český fašismus...*, c. d.; Rataj, J.: *O autoritativní národní stát...*, c. d.

fašistických organizací a skupin (Národní obec fašistická, Národní liga, Akce národní obrody, skupiny fašistických katolických intelektuálů) využila v podzimní konzervativní revoluci r. 1938 nabídky představitele autoritářské konzervativní pravice Rudolfa Berana ke vstupu do totalitizující Strany národní jednoty (SNJ), kde získaly funkce místopředsedů. Fašistům byla ve SNJ svěřena práce s mládeží, ideotvorba a propaganda. Spatřovali ve SNJ kýžený rámec pro sjednocení v celonárodní masové hnutí. Zahájili boj s Beranovým konzervativně autoritářským vedením za ovládnutí strany a státu a za novou, „skutečně národní revoluci“. Konec druhé republiky byl ve znamení příprav českých fašistů k převzetí moci. Jejich úspěchem bylo přijetí programu SNJ fašistického typu. V druhé republice převládlo biologické rasové pojetí národa. Nacistický vpád do českých zemí 15. března 1939 pochopili čeští fašisté jako nacistickou intervenci v jejich prospěch a pokusili se o puč (Český národní výbor svatováclavský) proti Beranově vládě. V té době se též utlumilo původní silné protiněmeckví českého fašismu, jenž byl orientován spíše slovansky, italo-filsky a románsky. Protiněmecký nacionalismus byl zatlačen do pozadí přitažlivosti ideové spřízněnosti. Čím více se upevňoval nacistický režim a naopak v československé demokracii první republiky narůstaly krizové momenty, tím více se setkáváme na české konzervativně autoritářské a fašistické straně s projevy sympatií s některými aspekty nacistické politiky: zásahy proti komunistům, sociálním demokratům a liberálům přímým řezem, obdiv k antisemitským opatřením, k technokratismu III. říše, k sociální politice i kulturní politice, k agrarismu krve a půdy aj.

Na počátku *okupace*⁴ u českých fašistů kulminovala představa o možnosti česko-německého fašistického bojového kamarádství, propojená s plánem na realizaci neuskutečněného českého fašistického imperiálního programu v rámci nacistické východní expanze, i vidina společných bojových frontových akcí. Nacistické plány s „prostorem Čech a Moravy“, nacistické rasové teorie neměly zájem na uznání česko-německého partnerství či českého árijství. O vyhlášení rasistických zákonů na ochranu české árijské cti a krve usilovali marně nejenom čeští fašisté, ale v letech 1939–1940 i Národní souručenství pod předsednictvím Josefa Nebeského a protektorátní úřady a celebrity. Cíli konečného řešení české otázky více

⁴ K českému fašismu v období protektorátu viz blíže Gregorovič, M.: *Kapitoly...*, c. d.; Pasák, T.: *Český fašismus...*, c. d.; Rataj, J.: *Obraz Němců a Německa v protektorátní společnosti a československém odboji*. In : *Obraz Němců, Rakouska a Německa v české společnosti 19. a 20. století*. Ed. Broklová E., Křen J., Praha 1998, s. 207–235.

vyhovovala programově vazalská koncepce státního prezidenta Emila Háchy a jeho politického tajemníka Josefa Klimenta než ambiciózní partnerské sny českých fašistů. Se zásadní nacistickou podporou se však setkala až linie někdejšího liberála Emanuela Moravce a kruhu aktivistických novinářů, kteří zpochybnili elementární znaky české jazykové, územní, kulturní identity a pod vedením nacistických instruktorů se pokusili o totální identifikaci Čecha s říšskou myšlenkou a národně socialistickým evropanstvím. Za těchto okolností část českých fašistů rezignovala ze spolupráce s nacisty a dokonce přešla na pozice jisté podpory odboje (R. Gajda aj.). Větší část českých fašistů se naopak snažila zvýšeným aktivismem nacisty oblomit, získat partnerský statut a dosáhnout od nich souhlasu k převzetí protektorátní vlády od Háchových konzervativních autoritářů (Vlajka, Zelené hákové kříže, Svatoplukovy gardy, zbytky NOF aj.). Specifikem byla aktivita fašistické Národopisné Moravy, která se snažila získat nacistický souhlas k připojení Slovácka ke Slovenské republice. Pronacistická angažovanost českých fašistických skupin byla využívána převážně gestapem k hrubé konfidentské práci v protektorátě či mezi nuceně nasazenými Čechy v ostatních součástech Velkoněmecké říše. R. 1942 byla K. H. Frankem rozpuštěna Vlajka a její „šovinistické“ vedení se statutem čestných vězňů internováno v koncentračním táboře Dachau. Zbylí čeští fašističtí funkcionáři byli nacisty převážně včleněni do řízení Kuratoria pro výchovu mládeže a Osvětové služby – institucí, které pod přímou nacistickou kuratelou budoval E. Moravec.

Koncem druhé světové války se fenomén českého fašismu jakoby vyděluje z české společnosti. Na jedné straně je svým pronacistickým denunciantstvím v očích české veřejnosti dokonale zdiskreditován, na straně druhé čeští fašisté se sami stále více distancují od „zkažené české krve“, programově se identifikují se znacizovaným němectvím a usilují o získání říšskoněmeckého občanství, popřípadě o začlenění do jednotek wehrmachtu či SS. Členové Svatoplukových gard získali privilegium, že mohli dělat např. ostrahu železnic v okupovaném Polsku.

Rok 1945 znamenal pro český fašismus na dlouhá desetiletí politický krach. Vymizel nejen z české politiky a politického myšlení, ale i z historického povědomí občanů. Také konzervativní autoritářská pravice, která z větší části převažovala v kolaborantské protektorátní správě, byla po r. 1945 vyloučena z české politiky. Jistou niť návaznosti si uchovala u ultrapravicové části exilu a fundamentální skupiny katolického domácího disentu.

Revitalizace české krajní pravice, neofašismu a neonacismu v devadesátých letech

Znovu na českou politickou scénu nastoupila krajní pravice, včetně fašismu i nacismu až v *podmínkách obnovené liberální demokracie po r. 1989*. Tyto proudy se nevyroily z archivního zapomenutí v přímé personální či organizační návaznosti na svou minulost před r. 1945, i když od počátku zde byly přítomny i jednotlivé postavy „obroditelů“. Staré identifikační vazby na českou veřejnost i postkomunistické politické elity byly už příliš oslabené. Česká ultrapravice kopírovala ze soudobých mezinárodních neofašistických a neonacistických podnětů, převážně prostřednictvím internetu⁵, zinů a osobními kontakty. Také vnější image neofašistů se změnilo. Čeští fašisté neobnovili své předválečné mussoliniovské uniformy s holinkami. Místo nich převzali módní styl subkultury skinheads. Později se omezili na civilnější typ oblečení. Někteří, zvláště neonacisté, ho doplňují specifickými nášivkami, nápisy a kombinacemi barev odpovídajících barevnému akordu národního socialismu (červená, černá, bílá). Na diskontinuitu českého neofašismu ukazuje zmatek jeho symbolů např., že obnovená NOF r. 1990 oprášila sice kult R. Gajdy, avšak místo jeho imperiálního slovanství přešla do říše severské a keltské mytologie. Rychlé vnášení neofašismu a neonacismu do jednotlivých národních odnoží usnadnila globalizace jejich rasistické ideologie, zmírňující rozpory mezi jednotlivými národními organizacemi. Někdejší kastování bílé rasy na nižší typy a nordickou ustoupilo ve prospěch pojetí, které hájí zájmy bílé rasy – ohroženého lidského druhu jako celku proti barevným a židům. Kult bílých válečníků ve skinheadské politické písni je vzorově internacionální. Avšak německé árijství, z něhož jsou odvozovány kořeny bílé Evropy, je předmětem mimořádné úcty.

Neofašistická hnutí měla v ČSFR a pozdější České republice hluboko přes polovinu devadesátých let poměrně velmi tolerantní podmínky ke své činnosti. Mohla těžit ze superliberálního výkladu lidských práv amerického typu (fundamentalizace prvního dodatku ústavy o svobodě slova a projevu), byla pokládána za „daň demokracii, která je přítomna v každé rozvinuté západní demokracii“ apod. Působil i militantní antikomunismus

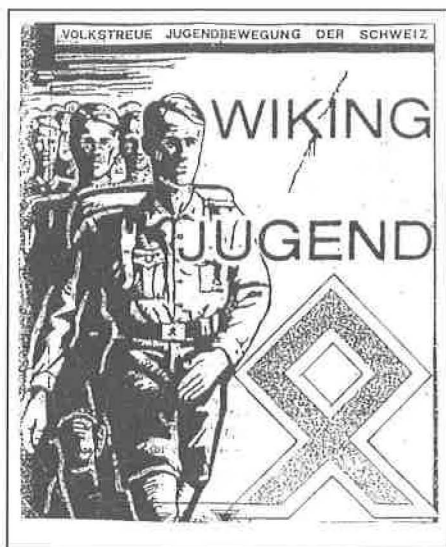
⁵ K analýze neofašistických internetových stránek americké, britské a německé proveniencí viz též objevené a faktograficky cenné práce studentů katedry politologie FMV VŠE: Trnka, D.: *Počítačové sítě a politický extremismus*. Diplomová práce, Praha 1998; Kubový, M.: *Současný pravicový extremismus v USA*. Diplomová práce, Praha 2000; Seidlová, A.: *Pravicový extremismus na německém internetu*. Praha 1999, rukopis.

Ukázky titulních listů časopisů českých skinhedů: *Národní boj* a *Freya*, časopis árijských dívek. Foto archiv autora.

krajní pravice i skutečnost, že někteří její příslušníci patřili mezi politické vězně bývalého komunistického režimu. Část historiků a politologů počala dokonce popírat existenci fašismu v současnosti. Byla ovlivněna módním přijímáním myšlenek německého historika Ernsta Nolteho z šedesátých let, které se u nás staly objevem až počátkem let devadesátých. Nolte spatřoval ve fašismu uzavřený jev, chronologicky ohraničený lety 1918–1945, jehož primárním hnacím motorem je strach před komunismem, jenž jeho existenci vlastně odstartoval.⁶ Setrvávání fašismu i po pádu komunismu, jeho schopnost přizpůsobit se novým podmínkám soudobé postindustriální společnosti a globalizovaného světa usvědčuje Nolteho a jeho stoupence z omylu. V současnosti je fašismus posuzován spíše jako radikálně aktivizující revolta tradicionalistického odporu k liberální společnosti a její otevřenosti. Převažující sociálně psychologický pohled na neonacistické skinheadské hnutí jako na pouhou uzavřenou subkulturu řadící nepadatelní nedovzdělané mládeže, protestující proti nepochopitelnému a nezvladatelnému bytí, hrubě podcenil vazby na ideově politickou struk-

⁶ Nolte, E.: *Fašismus ve své epoše*. Praha 1999; viz též Nižňanský, E.: *Interpretácie fašizmu historiografiou SRN (1945–1990)*. Nitra 1995.

Využívání zahraničních předloh pro grafickou úpravu tuzemských tiskovin. První polovina 90. let.
Foto archiv autora.

туру i společenský dopad nacoidně skinheadského násilnického aktivismu. Benevolentní výklady neofašismu z první poloviny devadesátých let ovlivnily i slabiny stávající právní úpravy ve vztahu k antisystémovým hnutím.⁷ Po mnoho let byly patrné i nejasnosti v aplikaci stávajícího práva. Činnost místní a státní správy a policie ve vztahu k fašistické symbolice, verbálnímu násilí, fyzickým atakům a demonstracím byla laxní či bezkonceptní. Ještě r. 1998 zpráva Českého helsinského výboru konstatovala, že v České republice se za minimálního postihu „uskutečňují jedny z nejčastějších a největších neonacistických srazů na světě“.⁸ Tento vývoj po 45 letech de facto legitimizoval před českou veřejností politickou existenci rasistické a antidemokratické ultrapravice. Umožnil její organizační výstavbu, zatím většinou v nižších patrech politiky v podobě občanských sdružení, a usnadnil její ideovou a hodnotovou infiltraci do společnosti. Tato skutečnost pochopitelně negativně ovlivnila formující se politickou kulturu části české mládeže a u jiných věkových a sociálních skupin aktivovala nežádoucí relikt.

⁷ Šimíček, V.: Extremistické politické strany z pohledu práva. In: *Politický extremismus a radikalismus v České republice*, Ed. Fiala P., Brno 1998, s. 105.

⁸ *Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 1997*. Český helsinský výbor, Praha 1998, s. 25.

Úloha skinheadských formací při konstituování českého neofašismu a neonacismu

Předvojem revitalizovaného fašismu a nacismu v Československu se stala koncem osmdesátých a počátkem devadesátých let zvenčí vnesená subkultura skinheads. Skinheadské formace byly z velké části odnožemi mezinárodních seskupení [Bohemia] Hammer Skins a Stuartovy Blood and Honour [Division Bohemia]. Na území České republiky působily často prostřednictvím svých silných německých mutací. Do české skinheadské ultrapravice tak zanašely i koncepty současné neonacistické scény SRN. Část hnutí anglické dělnické mládeže skinheads se počátkem osmdesátých let pod vlivem hudebníka Iana Stuarta Donaldsona zpolitizovala a spojila s neonacistickou Britskou národní frontou, později i hnutím Combat 18. První české skinheadské kapely inspirované anglickým vzorem vznikly ještě za ČSSR v polovině osmdesátých let (Oi, Oi band Huberta Macháně, skupiny Orlík, Do řady!; Daniel Landa, David Matásek aj.). Bohemia Hammer Skins, založená v USA r. 1986, získala v České republice početnější základnu. Vedle nacismu vychází z tradic amerického, převážně protičernošského rasismu. Spolupracuje s ostatními organizacemi americké ultrapravice (Ku–Klux–Klan, White Aryan Resistance, The World Church of the Creator, National Alliance aj.)⁹.

Teprve v dalším rozvoji krajní pravice převládly směry neskinheadského charakteru. K odkazu své politické minulosti před r. 1945 se hlásí. Postupně ji objevují a mýtizují. Na rozdíl od skinheads procházejí již celým sociálním spektrem a všemi věkovými kategoriemi české společnosti. Přesto někdejší i stávající členové skinheadských formací tvoří stále nezanedbatelnou část jejich členské základny. Skinheadská hodnotová orientace však zůstává pevně jako víra zakódována. Skinheadské hnutí převzalo fašistické metody politického aktivismu a techniku propagandy¹⁰. Jejich klasickou součástí je bojová píseň. Hrála ve fašistickém utilitárním kolektivismu mimořádnou sjednocující úlohu. Písňe vzbuzovaly pocity davové solidarity a síly a emoce nenávisti vůči nepřítelům. Obraz politického nepřítele je kriminalizován, současně je líčen jako morální zrůda, proti níž ve jménu absolutního dobra jsou dovoleny všechny prostředky včetně

⁹ Viz blíže např. Lyman, Tower Sarget: *Extremism in America*. New York University Press 1995.

¹⁰ K problematice autoritářsky konzervativní a fašistické ideologie, politických systémů a propagandy viz blíže např. Bourderon, R.: *La Fascisme ideologie et pratiques*. Paris 1979; Ó Sullivan, N.: *Fašismus*. Brno 1995.

zabíjení. Skinheadska hudební vystoupení jsou nejdokonalejší a promyšlenou propagandou archaických a antidemokratických hodnot fašistického a nacistického typu u mladé generace, včetně cílů vyhlazovací rasové války a nacionální revoluce přímým řezem. Dosah skinheadských písňových textů překročil rámec hnutí a napomohl mobilizaci i jiných ultrapravicových hnutí.

Hodnotovou a motivační orientaci a cíle českého neofašismu budu demonstrovat na rozboru textů politických písní několika skinheadských kapel (Vlajka, Konflikt 88, Braník, Valašská liga, Útok, Buldok, Nadoraz aj.)¹¹. Stejně jako za nacistického Německa i dnešní skinheadské písně jsou textově jednoduché s agresivním výrazivem proti „společenské špíně“ (politici protivníci, barevní, židé, přistěhovalci, etnické či jinak orientované menšiny) a se stále se opakujícími sborovými refrény – údernými hesly, která vyzývají k násilnému činu proti totálně znečtěnému nepříteli, většinou k vraždě. Násilnický verbalismus vychází z určitého psychologického scénáře. Magicky zaklíná posluchače, graduje jejich vášně přestávkami na kolektivní skandování, hajlování. Fanatická nenávist a solidární vůle se přenáší z jednoho na druhého. Často a lehce, tak jako v minulosti, přerůstají tyto vulkanické verbální projevy ve skupinové násilné útoky – přímé akce. To, co by jednotlivec neudělal sám, v davu učiní. Dnešní hudební doprovod netvoří pochody jako v době éry klasického fašismu. Nejčastěji sestává z jednoduché, dynamické rytmické hudby s rychlým tempem a zvýrazňováním druhé doby v dvoučtvrtečním taktu. Skinheadské kapely označují tento žánr za styl Oi! – Hard White Rock neboli White Power Music. Z rasistických kulturních východisek uznávají hudbu pouze bílých skladatelů a interpretů. Vše ostatní bez ohledu na kvalitu označují s despektem za „rámus opic“.

*„Nesmíš věřit všemu, co si přečteš v novinách,
nemysli si, že když jsi slušnej – nemusíš se bát,
nás vůbec nezajímá, kradeš nebo pracuješ –
my Tě stejně dostanem, pro nás jsi jen hnusná veš,
zabijem, zabijem, zabijem všechny, zabijem, zabijem, zabijem,
zabijem všechny, zabijem všechny!“*

¹¹ Při rozboru necituji u jednotlivých písní název hudebních skupin ani název skladeb, neboť v ilegálních nahrávkách, které jsem měl k dispozici, tyto údaje nebyly vždy uvedeny. Pro vědecké účely pokládám za důležitý především textový rozbor. V případě pochybnosti mohu však údaje poskytnout k verifikaci.

*Tvůj rod nemá cenu – to ti řekne každý z nás, co si myslíš,
k čemu bych Tě měl mít rád, slzy – to nás nedojímá, chceme vidět Tvoji krev,
tahle země bude zdravá, Ty jsi na ní černej vřed,
zabijem (10x), zabijem všechny! Nebudeš stát při nás. Tvoje barva není bílá,
nebudeš tu dál,
žena, děti, nezajímá, seber je a táhni pryč, bude válka rasová, už se blíží první
zteč! zabijem (10x), zabijem všechny!“
Konec písně: dávký ze samopalů.*

Základní náplní písní je propagace „rasové svaté války“ (RAHOWA), převratu, nastolení autoritářského národního státu. Mladý neonacista či fašista je získáván pro vznešený, patetický cíl, je v něm vzbuzována *historická odpovědnost za zachování bílé rasy a „očišťení“* národa od „podřadných ras“:

*„Zmateně bloudíš ulicemi, nepoznáváš svoji vlast,
je celá pošpiněná od podřadnejch ras,
jak to teď vysvětlíš svým dětem a budou se Tě ptát,
proč ve stopách otce nešels bránit vlast,
výčitky svědomí potlačíš v Tobě strach, probouzí se a chceš bojovat!
Koukej bratře můj, nejsi sám, je nás víc, za národem hrdě stůj,
teď přišel čas rozpoutat boj poslední, náš prapor bude znovu vlát!“*

Odpovědnost posiluje *kult bílých hrdinných válečníků*, jejichž odkazu, podle orientace příslušného skinheadskeho hnutí, je věnována řada textů: Vikingů, Keltů (odinismus), středověkých rytířů, římských legionářů, amerických kovbojů a vojáků konfederace, hrdinů Valhally, knížete sv. Václava, gen. Radoly Gajdy i čs. legionářů, příslušníků SS, Rudolfa Hesse, lana Stuarta aj.

*„Nikdy nechtěl národ v rukách cizinců, pak půl století trpěl v celách
kolaborantů,
věděl proč a za co musí těžce bojovat a my v jeho odkazu musíme pokračovat,
nenáviděl komunismus, proti němu bojoval, byl obětí humanistů – v našich
srdcích žije dál!
Rudolf Hess, Rudolf Hess – bojovník za bílou jednotu – svoboda pro celou
Evropu,
odešel opravdový typ árijského národa...“*

Písně propagují škálu *tradicionalistických charakterových vlastností a morálních hodnot*, ve své aplikaci protikladných individuální svobodě, rovnosti, bratrství, humanitě, pluralitě, diskusi a toleranci: bezvýhradná služba jednotlivce zájmům národního, popřípadě rasového celku (Nic než národ), kamarádský kolektivismus, kázeň, pořádek, věrnost, víra, fyzická síla, bojová tvrdost, hrdinné pojetí života, čest. Častým námětem sloužícím zřejmě k utužení kázně a ilegality je postava kamaráda, který zradil hnutí a rasu. Zničující odplatou je kmenové vyvržení a smrt:

„Horší než ta špína, já budu rád až Tě přikryje hlína, na Tvým pohřbu se budeme smát!

Oni Tě nepustí a budeš rád, že s podmínkou vyvázneš, až někoho od nás potkáš, živ neodejdeš!“

Skinheadi se pokládají pro svou cílenou národní angažovanost a antiliberální hodnotovou orientaci za nejuvědomější výkvět české mládeže. Živí nenávisť k obdobné, leč diametrálně odlišné angažovanosti mládeže z levého politického spektra. Pohrdají mládeží, která podlehla komerční zamerikanizované zábavě – mládeži, která tráví svůj čas techno-party, skateboardy, „drogami, kouřením, alkoholem, čtou časopis Bravo, sledují televizi MTV... jako průvodce životem si vybrali smečku rapujících psů z Brooklynu“. Místo toho ve jménu „vyšších cílů“ nabízejí kamarádskou sounáležitost a „svaté“ aktivity z okruhu svého násilnického politického hesláře.

Rozšířená je *sebestylizace do pózy elity národa*, rytířů a ochránců svého utlačovaného lidu:

„Vlast i národ nade vše, chceme zavést pevný řád, vyhnat židovský cizáky a azylantskej smrad,

na komunisty, anarchisty platí jenom bič, cikáni tu maj svý jistý a je jich tu čím dál víc,

českej národe zvedni hlavu, nenech se Židem ovládat, nenech si od politiků na hlavu srát.

My jsme elita národa, víme co je pro vlast dobré, my se budem bít do roztrhání za lidi bílé, za rasu a národ...“

Na prvním místě hodnot je *motiv vlastní matky*, jež často splývá s rodnou zemí, kterou je nutno chránit:

„Za svoji zem život v boji položím pro Tebe mámo...“

Neofašisté vystupují *důsledně proti míšení ras*. Pěstují kult bílé rasově čisté dívky. Rovnost ras neexistuje, vše dobré a velké pochází od rasy bílé:

*„Čisté jsou její myšlenky, bílé děti jejího rodu, hrdě brání svoji rasu,
nikdy nepodlehne moru židobolševismu,
Za bílá práva bojuje, árijská krev v ní koluje, je krásná jako polární zář,
je pyšná na svou bílou tvář,
nenávidí podlidi, kteří chtějí špinit její krev, je jako hvězda jasná, co svítí
mezi špínou měst...“*

Skinheadi hájí *tradiční rodinu* v árijské sestavě a tradiční úlohu ženy jako strážkyně rodinného krbu. Eugenický program požaduje ekologicky čisté prostředí¹² a cílenou sociální politiku státu zaměřenou na nárůst populace českého národa. Vystupují nejen proti pornografii, ale i *proti feminismu a požadavkům lesbiček a homosexuálů* na společenské zrovnoprávnění:

*„...perveršní chtíč mezi stěnami záchodů, Ty miluješ jinak, to už jsem slyšel,
oplzlé úsměvy v růžovém světle, krvavá zrudá homosexuál!
Jako krysa slídíš ulicí, lákají tě dětské tváře, ty potřebuješ naše pochopení,
ty demonstruješ za svá práva,
Ty bastarde, jednou se setkáme, nenávisť v očích, já jsem tvůj osud, nikdo
neuslyší tvé volání,
zemřeš tak uboze, jako jsi žil!“*

Skinheadi získávají sympatie části české veřejnosti požadavky na co nejtvrdší postih kriminálních deliktů a svým *důsledným odporem proti drogám* (i tzv. měkkým) a násilnými ataky proti jejich prodávacům:

*„...Drogy jsou tvé řešení – zemři bez odpuštění...
...Jsi méně než zvíře a to je pravda. Zemři, budeme se ti smát...“*

¹² Srv. Biehlová, J. – Staudenmajer, P.: *Ekofašismus*. Olomouc 1999.

V řadě textů se opěvuje životní styl *skinheads*, jenž se projevuje zálibou v pivo, fotbalu a fyzických pouličních střetech. Pivo bylo i kultovním nápojem předválečné Národní obce fašistické. O pivních výkonech vůdce generála R. Gajdy a generálního tajemníka NOF Jana Scheinosta kolovaly legendy. České pivo je předmětem nezřízené národní hrdosti:

„Hostinskej rozjasni svou smutnou líc, přišli jsme sudy vypít, tak co chceš víc, dneska se nebudem ani moc prát, vždyť jsme si přijeli sem zachlastat.

To pivo plzeňský, je pivo naše, to nám už máma dávala místo kaše, česká země piva ráj, kamkoli přijdeš český pivo znaj, český pivo znaj, český pivo znaj!

Lidi jsou zblázněný vodkou a džinem, já jako správnej Čech se opiju pivem!“

Píseň podkrývá i účelovost *skinheadského fotbalového fandovství*:

„Fotbal je jen záminka, to snad každé ví, šarvátky a bojůvky – to je to hlavní...“

Písně *skinheadských hooligans* jsou i po hudební stránce stylizovány do podoby novodobých válečných chorálů.

Texty často obsahují populistické apely na lid nebo provádějí náborovou agitaci mezi mládeží:

„...lidi vyjděte ze svých domů, pojďte se přidat k nám...“

„...Střetli jsme se očima,... byl jsi však nejistý, tupě si oněměl, přidej se! – určitě to stojí za to, krev je dražší nežli zlato!“

Předválečný český fašismus i soudobý neofašismus spojuje *kult militantního boje a násilného „očistného“ aktivismu*. Za druhé republiky r. 1939 složil uniformovaný básník Václav Renč, funkcionář antisemitské Mladé národní jednoty, pro její bojové oddíly Stráže národa Pochod národní obnovy:

*„....Jdem, kamarádi, stát novou stráž, kde národ náš bude žít,
Nebude mezi námi jednoho zrádce, nás čeká boj a obětavá práce,
Právo a čest, za prapor náš, za slávy den se jdeme bít...
Až očistíme národa kmen, jen národ náš bude žít...“*

V skinheadské písni se opěvuje pouliční boj:

*„Naše boty lesknou se v paprscích slunce, sobotní ráno je stvořené pro boj,
ledový vánek nese vůni krve, jak vlci větříme svoji kořist, pouliční boj!
skinheads neustoupí,*

*já vím, že můj kamarád mi vždycky kryje záda,
skinheads vládnou, jak vlci se vrhají na tupá ovčí stáda,
zdar anarchisto první kopance a rány pěstí – porce i pro tvý kámoše,
byl to dlouhý den, přichází noc, vítězné písně, přátelská objetí, pak jdeme
do klubů pozvednout sklenice,
navždy si zapamatuji tyhleto chvíle!“*

*„Skinhead, skinhead jde se rvát, nebude ke všemu zády stát, chce vyčistit
tenhle stát...“*

Z politických zásad, které skinheadské texty propagují, je na čelném místě staronové nekompromisní *ultrapravičáctví*, pohrdání a *nenávisť ke všem „levičákům“* a *antikomunismus*:

*„Ve všech městech na ulicích zavládne nový řád, vyženeme židáky
a bolševický smrad,
rozdupeme to všechno svinstvo, co se staví proti nám!
Nový řád! Nový řád! Nový řád!“*

„Nechme samet sametem, my s komoušema zameteme...“

*„Přestavba to nespraví, všichni jsou už zkažení,
kdo to tady napraví, správnou cestu napoví?
Oi, oi, je jediná cesta, která vede doprava...“*

Specifickým antilevicovým motivem je agrese vůči těm odnožím skinheadského hnutí, které jsou orientovány doleva (*Red skins*) nebo antirasisticky a levičáctví je jim podsouváno (*SHARP*):

*„...Říkáš, že jsi lepší skinhead než já, Ty jsi ale blázen, otáčející se „doleva“ ...
...Pro mě jsi bastard bez práva žít, věř mi, až se potkáme, „užiju“ si bolest,
kterou pocítíš...“*

Dominantním atributem politických písní je *integrální nacionalismus, rozšířený o biologický rasismus* (Wolf, J.: *Lidské rasy a rasismus v dějinách a současnosti*, Praha 2000):

*„Kde jsou naše bílá práva, právo na domov a svoji zem,
budeme stát za bílou rasou, náš boj my vyhraje!“*

Na předním místě rasistické propagandy stojí stejně jako u předválečných českých fašistů *militantní antisemitismus* ve své nacionalistické, křesťanské i sociální variantě. Jak je to možné, když v České republice je židovská národnost početně minimální a na rozdíl od meziválečného období je pro běžného občana v každodenním životě neidentifikovatelná? V dnešní epoše globalizace a otevřenosti však působí s nebyvalou razancí *staré schéma o židovském plánu na světovládě*, o České republice jako státu s židovládou, řízenou zvenčí světovým židovstvem. Židé díky své soudržnosti prý ovládají světové finanční trhy, média, mezinárodní organizace včetně OSN, vlády, stojí i za současným zábavním průmyslem produkujícím ohlupující amerikanizovanou komerční pakulturu, za všemi projevy moderní netradicionalistické „zkažené“ kultury; jsou projektanty i moderních komunistických, socialistických, demokratických ideologií, tzv. zvrhlých náboženství i konceptu občanské společnosti. Židovská lobby manipuluje bílou rasou, která se tak údajně dostává na pokraj své existence. Součástí této spiklenecké vize je i snaha očistit nacistické rasové protoochránce, spočívající v popírání holocaustu. Živné zdroje tohoto antisemitského směru pregnančně rozkryl Bedřich Loewenstein: *„V hlavách antisemitů se ovšem samotný boj za svobodu, za rovnost, za sociální spravedlnost, za mezinárodní dorozumění, případně celá idea moderní občanské společnosti, stávají chimérickou „židovskou revanší“, novodobou židovskou eschatologií – tj. snahou zvrátit dosavadní běh dějin a dosáhnout v novém hávu prastarého cíle – židovské světovlády“*.¹³

¹³ Loewenstein, B.: *Motivy antisemitismu*. In: *Antisemitismus v posttotalitní Evropě*. Praha 1993, s. 24; K problematice antisemitismu viz dále *Židé v novodobých dějinách*. Ed. Veber, V., Praha 1997; *Židovská menšina v dějinách*. Ed. Bernd, M. – Schulín, E., Olomouc 1997; Rataj, J.: *Český antisemitismus v proměnách let 1918–1945*. In: *Židé v české a polské občanské společnosti*. Praha 1999, s. 45; Messadié, G.: *Obecné dějiny antisemitismu. Od starověku po dvacáté století*. Praha 2000; Hoensch, J. K., Biman, Š., Lípták, L.: *Emaucipácia Židov – antisemitizmus – pronásledovanie v Nemecku, Rakúsko-Uhorsku, v českých zemích a na Slovensku*. Bratislava 1999.

„Probudte se válečníci naší český zemi, sražte hvězdu šesticípou, co chce zářit na nebi,
 probudte se válečníci bílé Evropy, všude proudy krve nepřátelských Židů,
zhroutil se vláda těhle sionistů, záleží jen na nás, kdo nám bude vládnout,
 sražte konečně na kolena ty židovský psy, ty židovský psy, ty židovský psy!“

Novým motivem českého neofašismu, který nemá návaznost na minulost českého fašismu, je *biologický rasismus ve vztahu k lidem barevné pleti*. Úplnou novinkou je *heroizace Ku–klux–klanu*:

„Co to ke mě leze – černý pleti muž – oi! Co to ke mě leze – mám dýku nebo nůž?
 Nechci ho tu vidět, tak co si mám počít, přelámat mu hnáty nebo ho rovnou zabít ?

My jsme národ bílejších lidí, nechcem tady anarchii, nebudem tu s nima žít,
 naše bílý ruce, jak ocel tvrdá pěst a bude v týhle zemi, bude klid!“

„...Vítej novej den, krásnej bílej den, hnusnej černej kmen lehne popelem!...“

„Černá noc je nad zemí, negry do ulic vyhání, jejich kůže je černá jako noc,
 každý bílý se jich štítí,
 kdy přijde KKK na pomoc? KKK myšlenka je bílá, KKK svou nenávisť skrývá,
 KKK poráží černé raby,
 KKK zničí negra navždy!

Bílé kápě město už vítá, v naději teď lidem svítá, že jim černochohlavu
 neustřelí, parta negrů holku neznásilní,
 děti radostně si budou hrát!

Konečně negři utíkají, už ví, ale ještě nevěří, že útekem nic nespraví, že tenhle
 den je jejich poslední!“

Český neofašismus využívá dovedně komplex problémů, které po r. 1989 eskalovaly okolo *romské otázky*¹⁴. Může navázat na stupňující se protiromské, nikoli biologicky rasistické postoje majoritní společnosti. Vlády nedokázaly zastavit propad romské zaměstnanosti a následnou kriminalizaci nezanedbatelné části romského etnika, nedokázaly vypracovat kvalitní vzdělávací a profesní přípravné programy a za pomoci státních institucí je realizovat v praxi. Na druhé straně oficiálně podporovaný pro-

¹⁴ Viz blíže např. Nečas, C.: *Romové v České republice včera a dnes*. Olomouc 1995; *Romové v České republice*. Praha 1999; *Historikové a kauza Lety*. Praha 1999.

Článek o úmrtí britského exponenta skinheadského hnutí – Iana Stuarta

Oblečení užívané ve 4. éře KKK se symbolickými nášivkami

gram na etnické (nikoli občanské) uvědomování z velké části asimilovaných či poloasimilovaných Romů, Romy de facto segregoval z české společnosti, nepřispěl k jejich integraci, nevyřešil podstatu problému a postavil část české společnosti (kacěrované mnohdy nemístně za nedostatek tolerance i k neadaptabilním jevům asociální povahy) a Romů proti sobě. Romská elita vzniklá v devadesátých letech je nepočtená a roztržštěná. Nepředstavuje bohužel uznávanou a respektovanou autoritu pro většinu romského obyvatelstva, ani pro majoritní společnost. Bez zapojení do cílené systémové práce státu zůstává štábem bez vojska a bez širších sympatií. Rasisté mají žně bez práce. Vnější obraz Romů jako nežádoucích přistěhovalců:

„Obsadili náměstí, kavárny a bary... teď se všichni díváte, komu jste Čechy dali, nenechám se v noci od Cikána podříznout, neplatí nájemný, na záchody kašlou, jejich chování se pořád omlouvá, kdy už v týhle zemi chcípnu, kdo je tady nechce ať jde s námi dokola...“

*...Tohle nikdo nevidí, že svou přítomností Cikán naše krásné Čechy haní...
není nikde doma,
bude ronit slzy, narvat je do plynu a sbohem...“*

Důležitou součástí agitace je *sociálně a konkurenčně i národně motivovaný odpor proti cizincům¹⁵, přistěhovalcům a azylantům*, kteří „kradou a škoděj našemu národu... flákaj se a zabíjej a slušnejm lidem se nelíběj“. Cizinci jsou vnímáni jako uchvatitelé českého domova, emisáři mezinárodního podsvětí, zrádci svého národa a šířitelé hodnotových nákaz. Jako by se v nové podobě opakovala rétorika meziválečného českého fašismu proti antifašistickým a demokratickým politickým emigrantům, jimž první republika poskytovala útočiště. Novým jevem dnešního globalizovaného světa je narůstající ekonomické přistěhovalectví z východní Evropy a třetího světa.

*„Každý den víc, přes hranice, už jich tu jsou tisíce.... Cizinci to není národ,
cizinci žít tu nemají nárok,
cizinci, to je naše země, cizinci, teď vás poženeme, Oi!
Hned, jak sem přijdou mají volno od našich daní, musíme na ně makat...
Cizinci k odchodu přišla doba, my jsme tady doma!“*

„Jakej negromil to tady všechno zkazil, tím, že těm zvířatům poskytl azyl...“

*„...Všichni tyhle azylanti berou slušnejm lidem práci, občanství naše by chtěli,
vlastní národ zradili...“*

*„Ubytovny azylantů hoří, není čas se rozmýšlet, teď musíme rychle jednat,
útok!
Teď nadešel pravý čas ukázat tu sílu, co je v nás, hrdě bojuj a neztrácej dech,
mysli na to, že jsi Čech! Útok!
Musíme se proto všichni spojit, do útoku jít, potom v naší zemi český, budou
Češi žít!“*
Konec písně: exploze domu.

Písně demonstrují okázale *lásku k rodné zemi a národu*. Texty jsou často dojemně kaširované. Naivně snoubí motivy národní hymny s fragmenty básní z dětských čítanek:

¹⁵ Srv. blíže sborník *Česká xenofobie*, Praha 1998.

„Tam, kde voda hučí po **lučinách**, **tam**, kde bory šumí po skalinách,
tam kde v sadě skví se jara květ – **tam** zemský ráj!
A to je má rodná země česká – **domov** můj – Bohemia.
Tam, kde laně ze studánky pijí, tam, kde vánek zpívá melodii, tam, kde lípa
rozkvétá – tam zemský ráj!“

Jaký je obraz soudobé Prahy, konstanty české identity, viděný tradiconalistickýmima očima skinheada?

„Stíny domů už se dlouží, Pražané šli domů spát i poslední turisté opouštějí
pražský hrad,
tam, kde ve dne hlídá polda, stojí v noci černá kurva, nemusím Ti chlapče
lhát, žiješ tu jak cizák.
Praha město veliké, jeho sláva dotýká se hvězd, je to podivné, že se jí ještě
říká matka měst. Praha, Praha, Praha, že se jí ještě říká matka měst!
Cikánů má nastokrát víc, zdrogovaní anarchisti, skinheadi jsou na obtíž,
město, kde kdysi žil Gajda,
dnes ovládá židů banda. Měl by si se přestat bát, abyses mohl synům do očí
podívat...“

Současné politické elity v České republice jsou pranýřovány za národní nihilismus, za nedostatečné hájení českých zájmů v Evropě. Kritika je spojována s vidinou budoucího národního státu:

„...Náš národ v Evropě sklízí jen posměch!...
Nic než národ! Nic než národ! Nic než národ!“

„Chopili se vlády nad zbídačenou zemí, opojení mocí, ctí jsou nedotčení,
zapomněli, kdo je národ, komu patří tato zem, zrazují svou zemi před
oklamáním národem,
tahají k nám balkánce a jiné teroristy.... ze svých výšek nedotčených pohrdají
národem,
armáda se předvádí na akcích OSN, policie ta se sama potýká se zákonem,
občané si budou muset sami zákon do svých rukou vzít a bojovat za svou
zemi, za právo tady žít!“

„Láska k vlasti je dnes zločinem, přesto věřím, že přijde den, kdy svůj prapor
rozvinem!“

Proklamovaný pocit národního ohrožení jde ruku v ruce s kritikou systému parlamentní demokracie a její politické praxe:

„...Rozhlédni se kolem sebe – není o co stát, korupce plná policie – prý má zločin potírat...“

„...Příliš mnoho politiků, příliš mnoho moci, ...na náš malý stát, v nepřehledném zmatku, nebezpečné noci, bují úřednický aparát!“

„O sobě tvrdí, že jsou vláda lidu, přitom jen svoje vlastní zájmy hájí... chtějí být mocní, chtějí být slavní, pořád dokola omílají minulost, disidenti, topiči, že oni jsou ti praví, to je už pryč – čeká nás budoucnost, ale v ní místo pro ně není. Kdo plivete do tváře národa, za to vás čeká tvrdý trest... Nám chtějí ukázat svou tvrdou ruku, cikáni a komunisti výhody mají, co nestačí ukrást, to prodají židům, my jsme stádo, kterému nařezají. Televizní noviny probraly vám hlavu... krotitelé davů, nemají žádnou čest, sami stojí vzadu... Pěst, pěst, pěst...“

„...Jsme pro smrt pro vrahouny a úchylácký svině, ve věznicích se jenom válí a my na ně platíme, zločinecká mafie se justici směje, soudcové jsou nestranní a každý si prdel kreje, dejte zákon do rukou těch, kdo ho mají mít, ti nenechají český národ v bahně svinstva hnít!“

„...Posuzuješ svět z oken limuzín, ochránče lidských práv, Realita unikající mezi prsty, mistr soucitných lží.“

Neofašistická kritika soudobé parlamentní demokracie nepostrádá v duchu starých stereotypů historický optimismus. Aktivisté jsou neustále posilováni vírou, že přijde zítřek, nový čas, nový svět. Rozhodující střet nebude bez krve:

„V Babylon se mění naše města, synagogy vrhají temný stín, po pádu komunismu stejné lži, přišel pravý čas zasáhnout do dějin!“

„Někdy jsou dny, kdy bys všeho nechal, myslíš, že nemáš sílu snášet to dál. Jenže pokaždý končí to stejně, ty totiž nejses z těch, co by se jen tak vzdal... Budem vaše noční můry, problém, co nemá žádný řešení, nikdo nás nezastaví v našem boji

a nikdy nezměníme naše myšlení.

Každým dnem – nenávisť roste v nás. Jsme bílá síla, nás nic nezlomí.

Jsme jako čas – jdeme stále vpřed plně odhodláni zvítězit!“

„...Zítřka proleješ svou krev, za budoucnost našich dětí, za svobodnou zem!...“

„...Očistit to hned půjde stěží, bohužel to tak musím říct, nebudíme však pesimisti, jakých je tu čím dál víc, brzo přijde naše doba, změníme vše, co je třeba...“

Převrat nastolí kýžený přehledný hierarchizovaný řád, *spočívající v organickém státě silné ruky, v němž bude vládnout elita pro lid, v němž bude pořádek, klid, nenarušitelnost tradičních norem, rasová převaha a jistota Čechů* a bude platit zásada *„krev a čest, jediný vůdce, nechat se vést!“*

Charakteristika hlavních organizací soudobé české krajní pravice

Česká autoritářská krajní pravice je tradičně značně organizačně roztržštěná. Dochází stále k novým fúzím a přeskupování různorodých formací¹⁶. Paradoxně těží z hlubokého zapomnění své minulosti. Stylizuje se do role novátorského předvoje, neotřelé dynamické a akceschopné alternativy stávající parlamentní demokracie. V současnosti představuje několik svébytných ideových proudů¹⁷. Rozčlenění v zásadě kopíruje diferenciaci z minulosti. Jediná česká krajně pravicová politická strana, která v letech 1992–1998 byla zastoupena i v Poslanecké sněmovně Národního shromáždění, *Sdružení pro republiku – Republikánská strana Československa*, se přihlásila k odkazu agrární pravice. Ve skutečnosti se stavovským

¹⁶ Viz blíže Mazel, M.: *Oponenti systému*. In: *Politický extremismus a radikalismus v České republice*, c. d., s. 117. Při charakteristice jednotlivých organizací vycházím i z rozboru jejich některých tiskovin a internetových adres apod.

¹⁷ Srv. blíže Zprávu Ministerstva vnitra České republiky o problematice extremismu na území ČR v roce 1999; pravicově extremistická scéna, <http://www.mvcr/extremis/-1999/trendy.html>. Viz též Mareš, M.: *Extremistické spektrum v České republice, referát na 1. celostátním kongresu politologů v Brně 22. 9. 2000*, rukopis.

zemědělským programem předválečné republikánské – agrární strany neměla nic společného. Mnohem blíže měla k militantnímu mccarthyovskému křídlu americké republikánské strany. Strana se stala platformou nejružnorodějších často si odporujících radikálně pravicových protestů proti politice polistopadové vládní či opoziční demokratické elity.¹⁸ Americký ultrarepublikánský styl byl blízký některým českým krajanským kruhům v USA. V českém prostředí neměl žádnou návaznost. Pokud dnes chce vytvořit česká krajní pravice novou politickou stranu, více zhodnocuje tradice domácího antiliberálního konzervatismu.

Tradice Národního sjednocení z r. 1934, které sdružovalo bojovné anti-levicové a protiněmecky orientované české integrální nacionalisty i fašisty, chce oživit *Vlastenecká fronta*. Znovu je restaurováno konzervativní svato-václavské protimasarykovské vlastenectví a pravicově pojaté slovanství. *Vlastenecká fronta* vystupuje proti neoliberální globalizaci, odmítá vstup České republiky do NATO i EU; hlásá solidaritu suverénních národních států v duchu vizí Charlese de Gaulla i soudobé evropské krajní pravice. S programem „boje za přežití českého národa“ se uzavírá před cizinci, které chápe velmi široce, přistěhovalci i menšinami. Hlásá ideál bojovného Čecha, národní etatismus, ekonomický nacionalismus, nastolení silného prezidentského systému, omezení zastupitelské demokracie ve prospěch plebiscitních forem, limitaci plurality svobodného jednání individua tradicionalistickou katolickou morálkou a zájmy národní kolektivity aj.¹⁹ Odmítá neonacismus, pracuje však s konceptem židozедnářského spiknutí.

Obdobné zaměření má i elitářské sdružení *Národní front castistů*, propagující očistu české společnosti návratem k slovanskočeským tradicím a zbudování národního státu s vůdcovským principem. Propaguje kult Aloise Rašína a základání čtvrtého protikomunistického odboje.²⁰

Korporativismus a militantní katolický fundamentalismus, odmítající závěry II. vatikánského koncilu, zastávaný sdružením *Hnutí národního sjednocení*, představuje kontinuitu s někdejšími českými katolickými fašisty.²¹

¹⁸ Srv. blíže list *Republika*; Mareš, M.: Konstituování krajní pravice v českém stranicko-politickém systému. Vývoj SRP-RSC od přelomu let 1989/1990 do parlamentních voleb 1992: In: *Politologický časopis*, 2000, č. 2, s. 157; Kreidl, M. – Vlachová, K.: Sociální zázemí extrémní pravice v České republice. Voliči SPR – RSC v letech 1996–1998. *Sociologický časopis*, 1999, č. 3, s. 335.

¹⁹ Srv. <http://www.vlast.cz> do srpna 2000, od září 2000 <http://www.vfronta.cz>. Viz blíže Lylová, H.: *Vlastenecká fronta. Studie o působení pravicově-extremistické organizace v českém prostředí. Politologický časopis*, 2000, č. 4, s. 422.

²⁰ <http://www.volny.cz/nfc/>.

²¹ Časopisy *Pochodeň dneška*, *Nový dnešek*, nakladatelství *Nové obzory*.

Ze zorného úhlu křesťanského antisemitismu, rasismu, vyhroceného protizápadního antiliberalismu odsuzuje Masarykovu a Benešovu ideu prvo-republikové československé státnosti a hodnoty Washingtonské deklarace z r. 1918. Kritizuje nacismus a A. Hitlera jako součást světového židozodnářského spiknutí. Hlásí se k monarchismu či „autoritativním demokraciím“, tj. fašismům stavovského typu (B. Mussolini) a ke klerikálnímu fašismu (L. Degrelle, A. Salazar, F. Franco, E. Dollfuss).

Tradice okrajového českého pronacistického a proříšského aktivismu z období protektorátu Böhmen und Mähren, kult Emila Háchy, árijského pangermánství, militárií císařského Německa i III. říše, vize budoucí nacionální revoluce bílé Evropy a antidemokratického „Řádu“, spolu se silnými vlivy soudobého neonacismu ze SRN, formují česky nacionalistický, proněmecký a rasistický proud v *Národním odporu* a *Národní alianci*²², spolupracující s Vlasteneckou republikánskou stranou²³. Výsledky někdejšího českého fašismu připadaly mladým radikálním českým národovcům poloviny 90. let málo heroické. Svě kultovní a systémové vzory spatřovali v těch fašistických hnutích, která se chopila moci a realizovala svůj expanzivní a rasistický program v praxi. Nacistický sociální systém se stal pro mnohé, kteří napadají „dvě srostlá zrudná dvojčata – kapitalismus a komunismus“, idealizovanou kýženou metou. Národní odpor je přímo propojen s německou krajně pravicovou nacionalistickou scénou (zvláště s Německou národně demokratickou stranou aj.). R. 1999 se pokusil v České republice bezúspěšně legalizovat v podobě politické strany pod názvem Junge Nationaldemokraten.

Příčiny regenerace konzervativní autoritářské pravice, neofašismu a neonacismu na české politické scéně po r. 1989

Česká postkomunistická společnost se v devadesátých letech vyrovnávala souběžně se dvěma procesy: ekonomickou a politickou transformací směrem k liberální demokracii a dopady neoliberalní globalizace. Krizové momenty, které provázely tyto pohyby, zviditelnily a aktivovaly i český neofašismus. Obecně lze konstatovat, že se projevuje modelová návaznost na období meziválečné ČSR, kdy krajní pravice po r. 1918 získávala stoupence na základě odporu k liberálně demokratické, údajně příliš egalitář-

²² <http://www.volny.cz/narod/>.

²³ <http://www.volny.cz/v.r.s./>.

ské modernizaci a otevřenosti československé společnosti, v níž spatřovala ohrožení národní identity, nedostatečné fungování mechanismu československé parlamentní demokracie i chronický krizový stav liberální ekonomiky, jenž vyústil v sociální problémy širokého spektra, včetně středních tříd. Možnosti ohlasu krajně pravicového antidemokratismu jsou dány i charakterem politické kultury veřejnosti a jejích politických elit. Podle Loewensteina: „*Občanská společnost jistě jako by až nyní plně dozrála, poprvé je akceptována většinou obyvatelstva. Dojem však může klamat. Klasický liberalismus přes všechnu demokratickou rétoriku v Čechách nemá velké tradice, a není vyloučeno, že první větší krize jej opět zpochybní ve prospěch fundamentalismu té či oné barvy.*“ (Loewenstein, B.: Potíže liberalismu – dvanáct tezí. In: *Documenta Pragensisa XIV.*, 1997, s. 45.)

Pod heslem „Globalizace nebo tradiční hodnoty národních států“ formuje krajní pravice své stoupence nejen v České republice, ale v celé Evropě. Může přitom využít řady skutečných problematických průvodních jevů jako oslabování suverenity národních států, demokratický deficit nadnárodních integračních struktur a nadnárodního kapitálu, nesouhlasu s neoliberalistickým hodnotovým systémem, který nerespektuje nejen konzervativně tradicionalistický, ale i humánně univerzální systém hodnot. Politicky se zhodnocuje i nezaměstnanost, strach spotřebně orientovaných středních tříd z poklesu životního stylu, příliv ekonomických přistěhovalců, spjatý mnohdy s necitlivě vnucovaným projektem multikulturní společnosti, který podceňuje hodnotové kulturně identifikační vzorce domácího obyvatelstva. Krajně pravicová interpretace globalizace zůstává mnohdy ovšem ve staronové rovině údajného světovládného židovského spiknutí ohrožujícího bílou rasu.

Příčiny regenerace krajní pravice²⁴ tkví i v specifikách vývoje české postkomunistické společnosti v devadesátých letech. Ztráta přehledné jistoty a jednoznačnosti v individualizovaném liberalismu, pocit ohrožení ze širokého otevření se navenek v globalizovaném světě (silný vliv mezinárodních společností a cizího kapitálu, cizích nacionálních mýtů, kosmopolitní a zamerikanizované plytké komerční kultury aj.) se pojí s krizí integrity české společnosti, která se atomizuje. Jsou preferovány partikulární zájmy před celospolečenskými, minimalizován pocit odpovědnosti vůči státu, národu a společnosti. Současně mezinárodně uznávané pojetí

²⁴ Srv. Dvořáková, V.: Strany radikální pravice. *Politologická revue*, 1997, č. 1; táz: Čechy nejen Čechům. *Listy* 1998, č. 2; Dančák, B. – Fiala, P.: *Nacionalistické politické strany v Evropě*. Brno 1999.

Foto LINO, Ondřej Němec

Manifestace českých neofašistů.

lidských práv má individuální povahu. Podle M. Neudorflové, která upřednostňuje přirozená lidská práva, „*důraz Deklarace lidských práv zaměřené na ochranu a rozvíjení práv jednotlivce a různých skupin (podle pohlaví, rasy, věku, náboženství, etnické příslušnosti atd.) daleko více zdůrazňuje to, co lidi potenciálně rozděluje, než to, co je spojuje. Už dnes se ukazuje, že tato orientace narušuje... schopnost veřejnosti domluvit se o svých základních potřebách a problémech... Za určitých konfliktních okolností by mohl přílišný důraz na základní lidská práva postavit lidi a skupiny proti sobě*“²⁵. Krajní pravice těží ze skutečnosti, že lidskoprávní argumentace nemá již potřebný humanizační a demokratizační společenský dosah, neboť v praxi se k lidským právům přistupuje účelově selektivně (některá jsou na výsluní, o jiných se i při porušování mlčí). Eduard Goldstücker varuje před znehodnocováním lidských práv jejich uzurpací pro rozšiřování mocenského vlivu: „*...bývalí disidenti by si měli dát pozor na rozlišení mezi legitimní obranou lidských práv a nelegitimní intervencí zvenčí, která si lidská práva ve svém zájmu přivlastňuje*“.²⁶

²⁵ Neudorflová, M.: Úskalí konceptu evropského občanství v podmínkách nedokončeného přerodu české společnosti v demokratickou. In: *Výchova k evropskému demokratickému občanství, výchova v přerodu společnosti ČR z postkomunistické v demokratickou*. Praha 1998, s. 59.

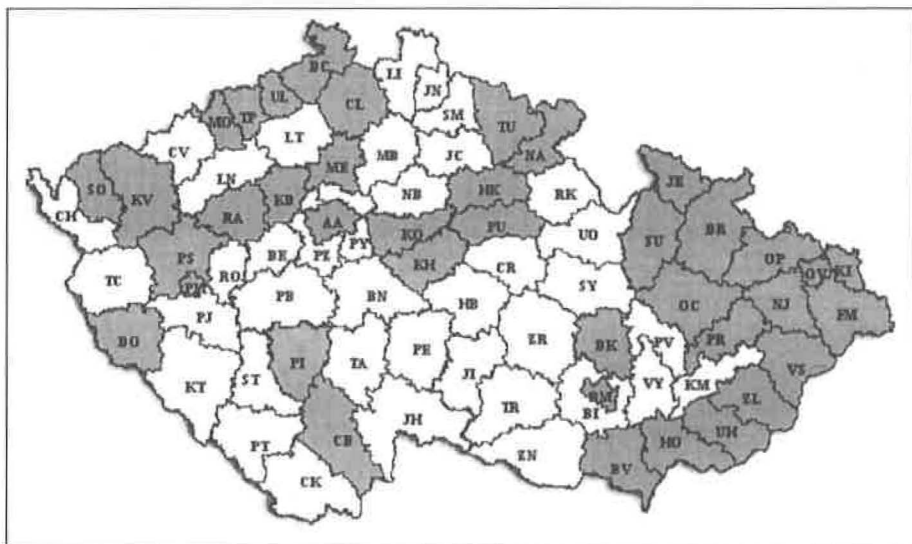
²⁶ Goldstücker, E.: Jdeme v bdělém stavu do katastrofy. *Právo* 22. 1. 2000.

Na skutečnost, že ohlas integrálního nacionalismu a biologického rasismu krajní pravice stoupá v přímé úměrnosti s tím, jak otevřená liberální demokracie podceňuje národní povědomí obyvatel a neumí je propojit s demokratickými hodnotami, upozornil Karel Čapek u příležitosti insig-niády již v roce 1934²⁷. I dnes může Jaroslav Boček konstatovat: „*Tam, kde se devastuje národnost, vytvářejí se podmínky pro nacionální nesnášenlivost. A naopak, rozvoj živého, svobodného národního cítění a vědomí, že evropanství není újmou, ale přínosem pro národní existenci, je nejbezpečnější zábranou excesů konzervativního a integrálního nacionalismu*“²⁸. Porucha československé – české národní a státní identity, kterou podněcoval nacistickým novoevropanstvím německý okupační režim, proletářským a socialistickým inter-nacionalismem komunistický režim, nebyla po r. 1989 sanována. V politickém myšlení nových elit se neujalo poznání obecné užitečnosti demokraticky kultivované národní identity pro obnovenou demokracii. V devadesátých letech byly kontraproduktivně znejistěny i samotné pojmy československé státnosti, české státnosti a národa jako pozitivní hodnoty. Česká národní identita je, na rozdíl od Poláků a Maďarů, narušena a její eroze stále pokračuje. „*Posledních sedmdesát let je řetězem českých neúspěchů – 1938, 1968, ale i 1992. To, že diskuse o těchto otázkách není, je pro mne jen potvrzením chabého národního vědomí. To mi působí opravdu starost. Co dělá česká inteligence?*“, táže se český historik Jan Křen²⁹. Odpovědi se občané nedočkají ani od mnohých politiků, kteří je spíše fatalisticky defetisticky a prostoduše přesvědčují o normalitě tohoto krizového jevu. V globální informační společnosti ekonomického růstu prý suverenita menších států nemá místo a také národní kultury a jazyky nepřežijí atak unifikované kosmopolitní monokultury a hodnotových vzorců. Je však tomu skutečně tak? Nemá unifikační proces alternativu? Česká republika nemá formulovanou státní ideu, chybí definice národních zájmů. Vytrácí se povědomí sebe sama, kdo jsme a co chceme. Tiskem, který je z drtivé většiny v zahraničním vlastnictví, je konstruována nespravedlivá negativistická kampaň o historické nedostatečnosti „provinilého“ českého národa, který není s to si sám civilizovaně vládnout. Jsou znehodnocovány tradice, které po staletí inte-

²⁷ „*Postarali jsme se včas, aby se formovalo nové vlastenectví místo toho starožitného, aby místo nové vlny nacionalismu se mysl našeho lidu pozvedla vlnou nacionalismu nového, vášnivě a statečné lásky k národu, státu a demokracii?*“: Čapek, K.: *Návrat k malosti. Lidové noviny* 16. 12. 1934, č. 632.

²⁸ Boček, J.: *Hry s českou otázkou*. Praha 1977, s. 134.

²⁹ Křen, J.: *Češi jsou menšina. Právo* 9. 3. 2000.

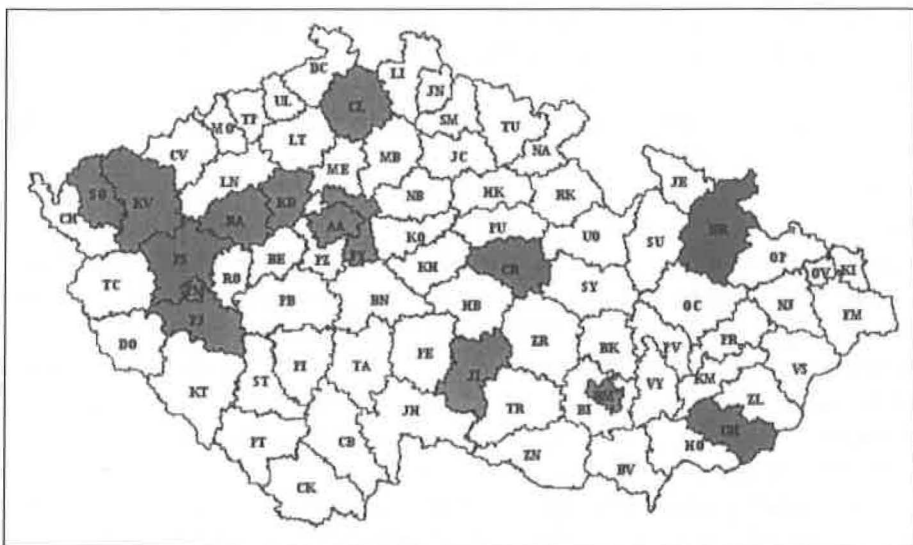

Okresy, v nichž Policie ČR registruje skupiny přívrženců hnutí skinheads. Stav z r. 1999.

grovaly češství³⁰. České národní povědomí se stalo mediálně synonymem šovinismu, xenofobie, antievropanství a bylo stavěno účelově do kontrastu s demokracií, občanskou společností a lidskými právy. Na straně druhé národní povědomí ostatních národů, zvláště velmocí, problematizováno nebylo. Projevovala se dokonce maločeská snaha se do něho podsunout. Do okruhu paušálně urážlivých odsudků české společnosti jako shluku skrytých provinčních xenofobů či biologických rasistů spadá i nešťastně koncipovaná reklamně výchovná kampaň roku 2000 „Poznáte barvu jeho pleti?“ Protože vychází z nepravdivého či zjednodušeného předpokladu, že např. příčinou protiromského naladění velké části české společnosti je tmavší barva kůže Romů, nikoli strach a zkušenosti z nerespektování společenských a právních norem částí tohoto etnika, vyznívá hluše a může i kontraproduktivně získat sympatizanty rasistické krajní pravici.

Vytváří se též umělá černobílá konstrukce jediných alternativ: vydestilovaného čistého evropanství, popř. světoobčanství kontra českého nacionalistického provinčnictví, jakoby Evropa nebyla jednotou mnohosti národních identit. „Několik intelektuálů se může sice prohlašovat za Evropany a zříkat se národní příslušnosti, ale to nemění nic na tom, že Evropan stále existuje jen jako Angličan, Němec, Francouz, Polák nebo Čech, ale ne jako

³⁰ Srv. Pánek, J.: Česká historická věda a české historické vědomí. *Český časopis historický*, 97, 1999, s. 311–320; *Spory o dějiny*, I. Ed. Bednář, M., Praha 1999.

Okresy, v nichž Policie ČR registruje sídla pravicově extremistických organizací. Stav z r. 1999.

Evropan... Zatímco se u nás o národních zájmech stydlivě mlčí, ba dokonce zmínky o nich jsou okřikovány, ostatní evropské národy jsou si svých zájmů velice dobře vědomy... praktické sjednocování Evropy nespočívá v jakémsi všeobjímajícím rozplynutí národů a států v „evropskosti“, jak se u nás naivně traktuje, ale v pracném hledání kompromisu mezi zájmy jednotlivých účastníků a v hledání strukturálních vazeb mezi parciálními zájmy a zájmy celku... Nebyli jsme v Evropské unii, v Evropě však ano. Z Evropy nás nemůže nikdo vymazat. Otázka našeho evropanství však zní docela jinak. Nejen tak, co od Evropy přijmeme, ale i co Evropě dáme. Jakou roli v ní chceme sehrát.“ (Jaroslav Boček)³¹. Obdobně uvažuje i Eduard Goldstücker: „...každý národ přináší do koncertu všech národů svou melodii... každá ta melodie má sama o sobě hodnotu, takže je škoda, když přestane znít.“³²

Česká kultura i jazyk jako prioritní znak české identity byly odsunuty na zadní dvorek vedlejšího traktu. Je dobře, že protěžovaným medializovaným kulturním symbolem Prahy devadesátých let se stal císař Rudolf Habsburský, Franz Kafka, W. A. Mozart, ale proč již nikoli Jan Hus, Jan Neruda, Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, Jaroslav Hašek, Karel Čapek, Vítězslav Nezval, Jaroslav Seifert, Bohumil Hrabal a jiní? Projekt multikulturní společnosti je nezbytné stále pozorně harmonizovat, aby nebyl plat-

³¹ Boček, J.: *Hry s českou otázkou*, c. d., s. 128, 130, 164.

³² Goldstücker, E.: c. d.

formou narůstajících konfliktů. Bedřich Loewenstein upozorňuje, že program multikulturalismu „*předpokládá souběžné, jakoby izolované, kulturní monády, místo, aby je nutil vzájemně se otvírat; konzervace místo toho, aby se jedna od druhé zvědavě přiučovaly.... multikulturalismus potřebuje daný rámec pravidel... Sociokulturní menšiny, které jsou chráněny zákony a institucemi naší liberální společnosti, se málokdy orientují na nich, nýbrž na vlastních kódech, imunizovaných vůči kritice. Činí si nárok na toleranci, kterou samy neznají...*“³³. Narostla disproporce mezi prosazovaným zcela legitimním respektem k národnímu cítění, kultuře a mentalitám národnostních menšin a pomýlenou bagatelizací neméně legitimního národního cítění a kulturních a právních norem majoritní české společnosti. Majoritní společnost nemá monopol na intoleranci a agresivní uzavřenost a diktát. Místo žádoucí harmonie vztahů vznikl často stav latentní vzájemné uzavřené nevraživosti a konfliktů.

Krajní pravice se představuje jako jediná skutečná opozice. Těží i z frustrace obyvatelstva z dosavadních nedynamických výsledků ekonomické a politické transformace České republiky, za něž nese odpovědnost etablovaná demokratická pravice i levice: ze ztráty sociálních jistot, byť limitovaných, nenaplněnosti optimistické vize o brzkém přechodu k prosperující kapitalistické ekonomice, majetkových malversací v transformaci, bankrotů tradičních českých odvětví a staletých značek, narůstání fenoménu nezaměstnanosti, sociální polarizace bez silné střední třídy, která byla vždy jádrem češství. Sociální nerovnováha a neodpovědnost globalizace rozšiřuje počet ekonomických přistěhovalců, pro něž se Česká republika počíná stávat i cílovou zemí. Krajní pravice chce zápasit s komunisty o sociálně radikalizované občany. Zhodnocuje ve svůj prospěch i stávající posun české sociální demokracie do liberálního středu, který se projevuje v praktické politice i ztrátou kontaktu s „obyčejnými pracujícími lidmi“, s jejich naléhavými každodenními sociálními starostmi. Neofašisté využívají i snížené kvality české demokracie: zejména narůstající vzdálenosti mezi kartelizovanými politickými stranami a parlamentem na jedné straně a občanskou veřejností a jejím míněním na straně druhé. Ve společnosti zápasící se vzestupem kriminality a korupce je pociťována absence právní jistoty a vymahatelnosti práva. Všechny tyto faktory, paušalizované jako doklady o neakceschopnosti, prohnitosti a zločinnosti liberálně demokratického systému, rozmnožují počet potenciálních sympatizantů s radikální pravíci.

³³ Loewenstein, B.: *My a ti druhí. Sociologický časopis*, 31, 1995, č. 2, s. 192; Barša, P.: *Politická teorie multikulturalismu*. Brno 1999.

Na předním místě je část mladé generace. Neofašisté či neonacisté využili uprázdněného místa po rozpadu nekomerčních aktivit pro volný čas mládeže, její přirozené touhy po generačním seskupování a solidaritě zájmů a příslušnosti, jejich sklonů k entuziasmu a jednoduše přímočarému radikalismu.

Lze variantu politické budoucnosti neofašismu v České republice po zkušenostech druhé republiky, kdy se dostal nečekaně k podílu na politické moci, s klidem vyloučit? Současná kritická tenze občanů k výkonům české demokratické politiky při řešení škály naléhavých problémů občanů může decizionismu radikální pravice, včetně neofašismu, přinést politické úspěchy i u nás, zvláště bude-li umocněna dalšími vnitřními či vnějšími nárazy (například dopady nepřipraveného vstupu České republiky do Evropské unie). Perspektivám krajní pravice nahrává i prohlubující se pokleslý stav politické kultury demokratických elit, jejichž nezanedbatelná část není stále orientována konsensuálně. Zaujetí partikulárními stranickými zájmy příliš zamlžuje celospolečenskou a celostátní optiku. Čeští krajně pravicoví, neofašističtí a neonacističtí radikálové na svých „spanilých“ manifestačních pochodech, zaměřených na získání sympatií „decentnější“ veřejnosti (mj. i pod vlivem úspěchu Haiderovy Strany svobodných v Rakousku), potlačují navenek svůj rasistický a násilnický aktivismus a demonstrují smysl pro pořádek, sociální práva, obranu české státnosti, českých národních zájmů, antilevičáctví a v poslední době i odpor proti „budování divokého kapitalismu se silnými protinárodními rysy“.³⁴ Cílevědomě a systematicky připravují přestup z občanských sdružení či poloilegality do stranickopolitických struktur. Povede změna taktiky a vstup do stranického systému v jejich politické praxi i ke konformitě k ústavnímu systému a k pravidlům parlamentní demokracie? Nebo se uskuteční heslo českých neonacistů „*Náš čas přijde – my zvítězíme!!!*“? V listopadových volbách do krajských zastupitelstev r. 2000 Národní aliance, kandidující na listinách Vlastenecké republikánské strany, nešetřila vůči demokratickým etablovaným elitám výhrůžnou očištnou dikcí, slibující odplatu a změnu radikálním řezem.³⁵ Za stávající situace má antisystémová krajní pravice reálné

³⁴ Viz zvací letáky Národního odporu a Vlastenecké fronty k pražským srazům 28. října 1999; www.vlast.cz.

³⁵ „*Občané, voliči!... Domníváte se, že Vás současné vládní i „opoziční“ strany již několik let obelhávají? Nechcete dát svůj hlas korytářům, kariéristům, bývalým i současným komunistům či zkorumpovaným darebákům? Znepokojuje Vás kriminalita, nezaměstnanost, bytová krize... Nechcete, aby se Vaše děti staly obětí drog?... Stojíme na národní „straně barikády“, hájíme zájmy obyčejných pracujících lidí! Jsme připraveni důsledně a tvrdě zlikvidovat narkomanské*

možnosti na komunální úrovni. Do vyšších mocenských pater ji může vyzdvihnout pouze hluboký společenský otřes nebo spojenectví či sloučení se stávající etablovanou pravicovou stranou. Riziko podobné fúze, která ze strany vedení pravicové demokratické strany může být motivována prostou předvolební kalkulací, spočívá v tom, že nová krajně pravicová frakce může uvnitř zavedené strany získat kýžený organizační aj. rámec pro své zbytnění. Zároveň touto cestou může překonat i svou dosavadní okrajovost v českém politickém spektru.

„For the Race and Nation...“ Czech Neo-fascism in the 1990s – – Traditional Principles and Current Transformation

Jan Rataj

The study is concerned with the causes of the establishment and growth of the neo-Fascist and neo-Nazi branches of the anti-liberal extreme right on the Czech political scene in the 1990s. It documents its traditionalist and anti-democratic system of values which may, if there are favourable conditions, negatively affect the Czech political ethic in an undesirable direction.

In the beginning the author deals with the question of discontinuity of Czech Fascism. He describes stages of Czech Fascism between 1922 and 1945. The force of direct historical continuity is weakened by the fact that compared to its foreign counterparts Czech Fascism remained a politically marginal and numerous weak political current in Czech society. In the Czech politics it never acquired a sizable political weight, never surmounted fragmentation of its organisational framework and ideology, never created a mass national movement, never developed terrorist forms of political work and failed to succeed both in elections and parliamentary work. It was unable to come up with a charismatic leader who would be able to challenge the generally accepted cult of T. G. Masaryk, which had firm links to democratic values. Czech Fascism was at its apex during the conservative

a kriminálnícké bandy řádící v této zemi. Zastavíme příliv nelegálních přistěhovalců. Uděláme vše proto, abychom zabránili našemu vstupu do pochybného spolku zvaného Evropská unie. Potrestáme zločiny komunismu, postavíme před soud všechny vlastizrádce... Vymeteme drogy, pornografii a všechno podobné importované dekadentní svinstvo. Zatočíme s korupcí, nemilosrdně ztrestáme vrahy, zloděje, tuneláře a další ksindl – prostě uděláme v této zemi konečně pořádek...!“ – Volební leták Národní aliance pro Středočeský kraj 27. 10. 2000.

authoritarian „second republic“ (from 1938 to 1939), when it became part of the ruling elite, thus acquiring a certain portion of power. After the efforts of Czech Fascists to have German Nazis recognise the Czech-German Fascist partnership and to seize the administration in the war-time Protectorate of Bohemia and Moravia failed, the peculiar construction of Czech Fascism started to crumble. A part of Czech Fascists identified themselves with the Nazi Germany and new pan-European ideas. The year 1945 witnessed total discrediting of Czech Fascism and its expulsion from the Czech political scene.

The study also presents a basic typological analysis of contemporary extremely right-wing, neo-Fascist and neo-Nazi groupings. It points to indulgent attitudes to their activities, which in Czechoslovakia and subsequently in the Czech Republic survived until the second half of the 1990s, affecting the legislation and attitudes of local authorities.

The study also deals with specific causes of the establishment of the ultra-right in the post-communist Czech society. Along with a loss of certainties, brought about by the ascent of individualised liberalism, and the impact of a large array of problems arising from previous results of economic and political transformation, the author highlights the counter-productive semi-official cosmopolitan ideological attacks on the Czechoslovak and Czech national ideas and national identity which are right to the mill of integral nationalism and biological racism.

The core of the study is devoted to an analysis of the value orientation of Czech neo-Fascism and neo-Nazism. The author used an unusual source – political songs of a number of prominent skinhead bands. At present, both the former and current members of skinhead groupings make up a sizable part of the rank and file of all ultra-right organisations. Furthermore, the impact of skinhead songs crosses the bounds of organised movements. The skinhead music performances are the most perfect propaganda of neo-Fascist and neo-Nazi ideology among the young generation. The combat song plays traditionally an extraordinary mobilisation role in the Fascist utilitarian collectivism. Although it is bound with a different music form than the marches of the Fascist era of the 1920s-1940s – at present it is the so-called hard white rock – its texts and content have remained basically the same. A simple text is made dynamic with repeating choruses – tough slogans calling for a violent act against a totally humiliated enemy, mostly for a murder. The mass music productions constantly apply the same psychological scenario activating mass hatred and joint will for a violent attack.

The current Czech political elites are castigated for their alleged contempt for the nation and insufficient protection of Czech national interests in Europe. The fear of threat to the nation goes hand in hand with criticism of the system of representative democracy, its mechanisms and political practice. Everything culminates in the central motive of a „new age, new tomorrow, new world,“ in which a new order is installed, but not without a bloodshed. The new order means a state of strong fist and the only alternative in which an elite will govern for the people. This will include order, quiet, racial certainty and preponderance of Czechs, while the principle of „blood and honour, a single leader and leadership“ will gain the upper hand.